

RIKSADVOKATEN

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 OSLO

Sendes også til postmottak@hod.dep.no

REF.:

VÅR REF.:

Ra 09-255 KHK/jaa
347.0

DATO:

30.04.09

HØRING – FORSLAG OM NYE LOVBESTEMMELSER I PSYKISK HELSEVERNLOVEN (MIDLERTIDIG UNDERSØKELSEUTVALG)

Det vises til departementets e-post 24. april d.å.

Det er opplyst at høringsfristen er "seks dager" og løper ut 30. april d.å. Nevnte e-post ble mottatt ved Riksadvokatembetet fredag 24. april kl. 12.44. Tatt hensyn til ordinær registrerings- og fordelingsrutine i en statlig institusjon, er den reelle høringsfristen nærmere 3 enn 6 dager. Det er selvsagt ikke mulig å gi noen fyllestgjørende uttalelse innenfor en slik ramme samtidig som embetets løpende drift ivaretas. (Avgjørelse av tiltalesaker med siktede i varetekt, forberedelse av saker for Høyesterett og andre presserende gjøremål må nødvendigvis gå foran høringssaker.) Selv om hasteelementet i høringssaken er forståelig, er det vanskelig å akseptere at departementet setter en frist som er så knapp at en ikke kan forvente en reell gjennomgang av høringsutkastet fra høringsinstansene.

Riksadvokatens uttalelse begrenses til forslagene om forklaringsplikt og forbud mot at forklaringene skal brukes som bevis i senere straffesak.

Forslaget reiser mange, til dels prinsipielle, spørsmål. Det er ikke mulig å gå nærmere inn på dette med den tid som er til rådighet, og riksadvokaten nøyer seg med å understreke at slike bestemmelser ikke bør gis med mindre det er en *avgjørende* forutsetning for å oppnå viktige formål.

Etter riksadvokatens syn er det ikke argumentert overbevisende for at det er et reelt behov for å etablere en forklarings- og opplysningsplikt for "enhver" overfor utvalget. Synspunktene i høringsnotatet er generelle og mangler påvisning av aktuelle situasjoner hvor det er mer enn en teoretisk mulighet for at noen vil nekte å gi opplysninger til utvalget. Etter det en kan forstå er det særlig ansvarlig helsepersonell, typisk en ansvarlig overlege som har skrevet ut en pasient som senere begår et drap, som vil være sentrale informanter for utvalget, jf. også at bestemmelsene foreslås tatt inn i psykisk helsevernloven. Lovforslaget bygger på en forutsetning om at det ikke vil være tilstrekkelig å fritta slike personer for

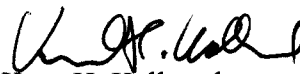
taushetsplikt, men at de også må pålegges å gi forklaring til utvalget. Riksadvokaten tviler på om det er grunnlag for en slik mistillit og reiser også spørsmål om forklaringsplikt gir utvalget et hensiktsmessig "undersøkelsesklima".

Sammenligningen med ulykkeskommisjonene som gjøres i høringsnotatet, jf. bl.a. luftfartsloven § 12-16, sjøloven § 477, jernbaneundersøkelsesloven § 14 og vegtrafikkloven § 47, er neppe treffende siden slike kommisjoner jevnlig undersøker ulykker hvor det foregår parallell politietterforskning og hvor straffansvar er en aktuell mulighet. Det kan selvsagt ikke sies noe sikkert om sannsynligheten for at straffbare forhold avdekkes som følge av utvalgets arbeid. Men det fremstår ikke som særlig sannsynlig at utvalget, til dels nokså lang tid etter hendelsen og hvor formålet med undersøkelsene er å lære for å unngå liknende hendelser i fremtiden, gjennom opptak av forklaringer eller på annen måte vil dokumentere straffbare forhold. (Noen av hendelsene har muligens allerede blitt etterforsket av politiet.) *Behovet* for forklaringsplikt, og det korresponderende bevisforbudet, synes med andre ord beskjedent for utvalget.

En annen ulikhet er at mens opplysningsplikten til ulykkeskommisjonene er *straffesanksjonert*, se for eksempel vegtrafikkloven § 31 som setter straff for overtredelse av bestemmelsene i loven, herunder § 47 om opplysningsplikt, finnes det etter det en kan forstå ingen sanksjonsmulighet for brudd på utkastet til psykisk helsevernloven § 6-2 a, med mindre man tenker seg å bruke arbeidsrettslige virkemidler. Dersom noen, mot formodning, alvorlig skulle ønske å ikke gi opplysninger til utvalget, er det tvilsomt om en ren "plikt" uten sanksjoner vil gi det ønskede resultat.

Forbudet mot å bruke opplysninger skal bare gjelde i straffesaker og bare brukt "som bevis". Riksadvokaten lar det vanskelige spørsmål om hva "brukes som bevis" nærmere innebærer ligge. Regelen gir for øvrig neppe særlig reell beskyttelse for dem det gjelder når opplysningene fritt kan brukes i sivil sak, for eksempel i form av krav om erstatning, herunder for "tort og svie", rettet for eksempel mot en ansvarlig overlege.

Etter riksadvokatens syn bør det alvorlig overveies om det ikke er tilstrekkelig å falle tilbake på det mindre dramatiske alternativ; *opphevelse av taushetsplikt*.

Knut H. Kallerud
ass. riksadvokat

Ingunn Fossgard
førstestatsadvokat

- Gjenpart: 1. Justisdepartementet, Politiavdelingen
2. Politidirektoratet
3. Statsadvokatene